

CONTRABANDA FATALĂ

(AMINTIRILE UNUI OFIȚER DE POLIȚIE VAMALĂ)

de TIUTCEV

...Odată cineva mi-a denunțat că evreul Laizerbaum are acasă marfă de contrabandă. Cu toate că denunțatorul nu se bucura de prea mare încredere, n'am putut rămâne nepăsător și am dat ordin să vie primul satului, cățiva martori, și soldații de serviciu, cu care am pornit spre sat.

Casa în care locuia Laizerbaum era dosnică și nu se deosebea de celelalte case, cu toate că evreul trecea drept pured de bogat. Încă din prima clipă, în casa lui s'a produs învâlmășeală, alergături, voci speriate și cateva perechi de ochi curioși se holbară pe la diferitele etaje ale casei, apoi se ascuseră. Am așteptat cam mult până ce Laizerbaum a venit și ne-a deschis ușa. După figura lui opărită și confuză, după ochii străniți și speriați, mi-am dat seama imediat că denunțul n'a fost mincinos. Într'adevăr contrabanda era în casă, dar nu era deloc bine ascunsă. Am privit atent. Ca în toate casele evrești, prin odăi erau multe vechituri de prisos și mobile arhaice, strămbe, stricâte. În acest haos țipau cățiva copilași. În colțul cel mai depăruat al odăii era un pat de „patru persoane”, pe care zăcea o femeie în vârstă, nevasta lui Laizerbaum. Fără a ne da nicio atenție, ea oftă slab și gemea dureros. Fața ei exprima o suferință grea; la prima vedere ai fi crezut că e greu bolnavă, însă, încercat în slujbă și cunoscând bine caracterul evreesc, m'am arătat sceptic în ce privește boala d-nei Laizerbaum, și fără multă ceremonie am rugat-o să coboare din pat ca să putem cerceta saltelele. Dorința mea a trezit în persoana stăpânului o împotrivi-re energetică. El jura groaznic că nevasta e bolnavă și ca cea mai mică mișcare îi produce dureri insuportabile.

Însă cu cât Laizerbaum încerca să mă convingă, cu atât mai mult eu țineam morțiș ca nevasta lui să coboare din pat. Bănuiala mea creștea la fiecare argument al evreului și în cele din urmă s'a transformat în siguranță. Văzând că d-na Laizerbaum nu vrea să coboare din pat cu nici un preț, am dat ordin și doi martori abea încercară să apuce marginile cearceafului, când dintr'un dulap enorm sări repede o fată; împingând la o parte pe cei doi țărani, ea se opri între ei și bătrână, cu mâinile la piept și ochii scânteetori.

— Dați-vă la o parte, bestiilor! — strigă ea, mâniată. N'aveți atâta milă ca să nu chinuiți o sărmană doamnă?

Copila avea vre-o 16—17 ani și era de o frumusețe răpitoare. Fața palidă, nasul fin, buzele roșii, tăiate cu măiestrie, fruntea lată și comora de păr negru ca abanosul se însuflețeau de strălucirea minuțiată a ochilor. Nu văzusem până acum ochi mai frumoși. Cu colțul prelung, ca al statuilor egiptene, ei păreau enormi. Sprâncenele subțiri, încondeiate artistic, măreau frumusețea și expresia ochilor.

— Domnișoară — am spus eu, apropiindu-mă de copila care mă privea cu ură — înțeleg nemulțumirea și supărarea pe care v'o pricinuește cercetarea noastră și chiar vă dau dreptate, având în vedere dragostea pe care o arătați...

— Mătușa mea, — mă lămurii frumoasa.

— ...Mătușei d-vs., — am continuat eu, — dar sunt dator să vă atrag atenția că procedați ilegal, amestecându-vă în această afacere. Căci nicidecum nu voi ceda, deoarece datoria îmi cere așa.

Copila ascultă cu atenție cuvintele mele și căzu pe gânduri,

— Dar dacă vă dau cuvântul de onoare că în saltele nu-i nimic, veți da ordin ca mătușica să nu fie supărată?

Am zâmbit involuntar. Copila pricepui, se roși până la rădăcina părului, răsă dispregiutor, apoi se retrase.

— Iertați că v'am tulburat în atribuțiunile dvs. sfinte și umane, — spuse ea provocator; faceți ce credeți de cuviință. Acum îmi dau seama cât de naivă am fost... Cât prețuește pentru dvs. cuvântul unei evreice necunoscute... Dacă v'ar fi rugat vreo d-ră creștină, atunci ca un gentleman, ați fi îndeplinit dorința ei, cavalereste. Dar în ce ne privește pe noi, fiicele lui Israel... e!...

Aceste cuvinte rostite amar, m'au tulburat.

— În zadar gândiți așa, am răspuns eu cu răceală, — origina dvs. nu importă, însă nenorocirea a făcut, să ne întâlnim în casa unui contrabandist celebru, și credeți-mă, dacă soția mea ar fi vrut să garanteze pentru Laizerbaum, n'aș fi pri-

El imploră să nu deschidă cutia

mit garanția ei. Nu e neîncredere, ci prudență.

Copila nu spuse nimic și se confundă într'un fotoliu, urmărind cu atenție scena următoare. La un semn soldații ridicară pe bătrână cu cearceaf cu tot și o așezară pe un divan. În timpul acestei operațiuni ea gemea atât de groaznic, parcă i-ar fi jupuit pielea. M'am uitat la fată. Palidă ca hârtia, ea urmărea totul cu atenție, cu buza de jos tremurând; ochii ei se întunecară cu totul de groază și compătimire. Recunosc că mi-a părut rău de purtarea mea.

În acest timp soldații începură să cotrobăiescă prin saltele.

— Înălțime, am găsit, uite! — strigă triumfător și bucuros vagmistrul, scoțând dintr'o saltea, dantele, satin, panglici de mătase, broboade de mătase... Salteaaua, mai bine zis: sacul, era fără fund. Înaintea noastră, zăcea un morman de contrabandă. Triumfam. Conștiința mea era liniștită și n'aveam de ce să mă acuz că provocasem bătranei dureri, afară doar dacă gemetele ei nu erau prefăcute. În aceeași clipă privirea îmi căzu pe copila; mi se făcu milă de ea: frumoasa evreică sta cu capul plecat. Am citit pe fața ei rușine și durere. Bineînțeles că nu i-am spus nimic, ci am continuat să supraveghez percheziția, pe care soldații, în urma primei victorii, o continuau cu înfrigurare. Dar cu toată atenția pe care am depus-o n'am putut găsi altceva nimic. Se înopă. Trebuia să terminăm; am dat ordin de plecare.

Însă în aceeași clipă un soldat deschise ușa dela sobă și scoase dinăuntru o cutie de lemn, închisă. Noua descoperire atrase atenția generală, însă n'am reușit să pun mâna pe ea, când două mâini puternice o smulseră. În fața mea sta copila cea stranie. Ea strângea convulsiv cutia la piept, gata să protejeze cutia prețioasă până la ultimele puteri. Fața ei se aprinse, ochii strălucneau, părul se deranjase. În tulburarea sa, copila apărui ciudat de frumoasă, încât eu am rămas cu gura căscată, neștiind nici ce să fac, nici ce să spun.

— Ascultați, spuse copila înecându-se; — cutia e a mea, numai a mea, și jur! Știu tot ce este înăuntru; afară de mine, nimeni nu umblă înăuntru, jur!... Jur pe Dumnezeu, că nu e nimic de contrabandă; am înăuntru scrisori dela prietene, fotografiile tatălui și mamei mele... hârtii... pentru Dumnezeu... credeți-mă... nu deschideți...

Mi-era milă să îndurez copila, însă credeam că ar fi ilegal să cedez rugămintelor ei, cu atât mai mult că nu-mi explicam rațiunea pentru care ea ne cerea să nu deschidem cutia.

— Domnișoară, am spus eu, pe cât am putut de blând — vă neliniștiți zadarnic. Vă rog să ne arătați lucrurile, de departe. N'o să citim scrisorile, nici la fotografii n'o să ne uităm. Dece vă e frică? Nu pot să nu vă cercetez cutia, e ilegal, cu deosebire acum, după descoperire...

— O, contrabandă blestemată! spuse serios copila. — Înțelegeți că sunt pierdută.

Ultimele cuvinte, copila le spuse pe un ton atât de tragic și aruncă o privire atât de speriată spre Laizerbaum, încât eu mă tulburai cu totul.

— E, fie așa! — i-am spus eu. Însă aflați că risc mult... Vreunul dintre martori poate să facă plângere și să facă într'asa fel încât să fiu învinuit de tăinuire — adăogați eu încet.

Cuvintele mele înmămuriră pe copila. Apoi ea șopti atât de încet încât nimeni nu auzi ceva:

— Dacă vreți pot să vă arăt ce-i înăuntru.

— Indiferent; orice o fi, luați cutia; vom vedea ce-i de făcut.

— Dați voe, domnule ofițer, se auzi vocea lui Laizerbaum, — protestez. Dacă cercetați, cercetați totul... Ați supărat pe sărmana Sara, muribundă. Din cauza asta ea o să moară curând, iar acum nu vreți să deschideți cutia domnișoarei Lia!... E... domnișoara Lia e fată frumoasă, îi faci onoare, dar Sara e mărhoagă bătrână... pe ea o împingeți la groapă... E!... Unde e legea?!...

Încetînd, priveam spre Laizerbaum. Niciodată n'aș fi crezut că voi nădica proteste din partea bătrânului. Era atât de ciudat, încât nu-mi venea să cred. Eram gata să cred că Laizerbaum a înnebunit.

— Cum ai îndrăznit, am strigat eu, — să te amesteci în treburile mele? Eu comand și răspund tot eu. Nu cer nimănui sfaturi. Nu vreau să perchezizionez cutia domnișoarei Lia, și n'am s'o perchezizionez. Nu-i treaba d-tale.

Tot timpul Lia sta palidă și tremurândă, așteptând cu nerăbdare sfârșitul discuției.

Apoi îmi întinse cutia și spuse repede:

— Pentru Dumnezeu, luați-o cu

dvs. și ascundeți-o. O să mi-o dați altădată...

— Nu dau voe, strigă Laizerbaum cu vocea străină, — n'o să dau voe pentru nimic în lume... Domnule primar, domnilor martori, am să fac reclamație: în cutie sunt zece mii de lei, zestrea domnișoarei Lia; domnul ofițer vrea să-i ascundă, băgați de seamă.

Laizerbaum era de nerecunoscut. El striga și amenința furios, dând din mâini și străpungând cu ochii, ca nebun. Gulerul se sucise la ceafă, barbișonul îi tremura. Ar fi părut îngrozitor, dacă nu e-a ridicol...

— Nu ție rușine să minți? plânse Lia. — Știi bine că în cutie nu sunt bani. Tata a murit sărac. De unde aș fi luat bani?!

— Nu o credeți, d-lor, urla Laizerbaum, — da, da, sunt zece mii, să crăp dacă mint. Să știți, am să fac reclamație, în cutie sunt zece mii de lei... Nu-i așa, Sara? — se adresă ei bolnavei.

— Da, Moșe! — șopti bătrână. — Eu i-am pus până la un ban adăugă bătrânul.

Situația era critică. Știam sigur că Laizerbaum inventase povestea, ca să nu iau cutia. Sub învinuirea de șantaj sau furt, nu știam ce să fac. Copila era minoră și rudele ar fi putut-o forța să tacă, sau să depună altfel. Pentru mine ar fi fost o întâmplare neplăcută. Ar fi trebuit să deschid cutia, însă era clar că Lia se temea nu de noi, ci de bunicul ei. Instinctul îmi spunea că Laizerbaum nu trebuie să vadă ce-i în cutie.

Deodată Laizerbaum se năpusti asupra copilei și-i smule cutia cu violență. Brutalitatea lui mă revoltă.

— Luați-o! — am strigat soldaților.

Soldații se năpustiră asupra evreului. Se încinse o luptă scurtă. Deodată cutia se deschise și pe dusem se rostogoli cu sgomot surd, o carte legată în piele neagră cu o cruce de aur săpată în scoarță. Dintre pagini căzu fotografia unui tânăr frumos, cu chip de rus. Lia strigă dureros, își luă capul în mâini și căzu pe scaun...

— A, uite, strigă Laizerbaum triumfător, ridicând evanghelia de jos, — bine spunea baba Rașela că vrei să treci la credincioși și să te cununii cu un creștin. Eu credeam că nu e adevărat, dar acum o să vedem noi.

El privi copila crunt, apoi îmi spuse cu o ironie răutăcioasă:

— Domnule ofițer, cu toate că mi-ai făcut mare pagubă confiscându-mi contrabanda, dar nu mă supăr. Din contra, îți mulțumesc mult că ai găsit cutia. Și eu am căutat-o mult, dar n'am găsit-o. Îți mulțumesc mult de tot.

Laizerbaum făcea temenele dese, fără să ascundă zâmbetul răutăcios, care îi strămba buzele subțiri. Cu inima strânsă am părăsit casa, chinuit de asprimea mea. Am înțeles că datorită mie o viață tânără a fost distrusă, poate chiar două... Știam că evreii vor lua măsuri și nu m'am înșelat... N'a trecut nici o săptămână și am avut nuntă în sat: Lia Laizerbaum, nepoata lui Moșe Laizerbaum, frumoasă de 17 ani s'a măritat cu un monstru de 60 ani, exploataatorul de păduri, Zahan Iosifovici Bergstein, care trecea drept cel mai mare și nemilos cămătar din toată gubernia.

Trad. M. Th. P.

O SILUETĂ IDEALĂ
GRISINE HERDAN